

7. téma

SEXUÁLNE PRENOSNÉ INFEKcie (SPI)

Infekcie prenosné sexuálnym stykom **môže dostať každý**, kto sexuálne žije. Bohužiaľ, nikto to nemá napísané na čele a mnohí ani netušia, že môžu byť nakazení. Nechránený sexuálny styk je tou najlepšou cestou, ako **preniesť infekciu na partnera/ku**.

Rizikové faktory a prevencia

Nie je pravda, že infekcie si „odovzdávajú“ len spoločenstvá ľudí, ktorí často striedajú partnerov. Ak sa nechrániš, nakaziť sa môžeš vždy. Aj vtedy, ak máš prvý sexuálny styk. Samozrejme, že **nedostatočná hygiena** (podrobnejšie v 3. téme) a **časté striedanie partnerov/iek** sú faktory, ktoré ťa vystavujú niekoľkonásobne väčšiemu riziku nakazenia. Zvlášť dôležitá je **prevencia**. Platí to najmä v prípade ochorenia známeho ako *rakovina kŕčka maternice*. Jeho pôvodcom je ľudský papilloma vírus, ktorý sa prenáša pohlavným stykom. V oblasti genitálií spôsobuje nebolestivé bradavičky. U niektorých žien môže vyvolať chorobné zmeny, ktoré podmieňujú nádorové ochorenie kŕčka maternice. Vírus je o to zákernejší, že postihnuté nemajú zo začiatku nijaké príznaky. Jednou z foriem prevencie proti nemu je v súčasnosti **očkovanie**, vhodné najmä pre mladé dievčatá, ktoré ešte nezačali sexuálne žiť. **Pravidelné gynekologické vyšetrenia** (iná forma prevencie) sexuálne aktívnych dievčat a žien pomôžu zachytiť počiatočné štádiá nákazy a nasadiť liečbu, ktorá je v tejto fáze najúčinnnejšia.

Typické prejavy pri nákuze sexuálne prenosnými infekciami:

- pokožka v oblasti genitálií je podráždená, začervenaná;
- pociťuješ svrbenie, pálenie, bolesť pri močení, alebo sa objavujú ranky, pľuzgiere, bradavice;
- objaví sa výtok z penisu/pošvy, je inak sfarbený, zapácha.

Ak máš akékoľvek podozrenie na infekciu, zver sa skúsenej osobe, ktorej dôveruješ, prípadne vyhľadaj pomoc odborníkov. SPI je dôležité zachytiť včas, správne liečiť a celkom vyliečiť, inak by pre teba mohli mať vážne, aj celoživotné následky. V niektorých prípadoch sa môžu končiť smrťou.

V prípade, že si sa rozhodol/la navštíviť lekára/ku (**gynekológa/gynekologičku, venerológa/venerologičku**), možno si budeš pripadať trochu trápne. Uvedom si, že pre nich je to bežná rutinná práca a takýchto pacientov/ok majú denne desiatky. Iste ťa nebudú odsudzovať, kritizovať, naopak, pomôžu ti. Pretože infekcia sa prenáša pohlavným stykom, priprav sa na to, že môžu chcieť mená a adresy tvojich sexuálnych partnerov/iek. Aj tí/tie sa totiž musia čím skôr začať liečiť.

Ochrana

Dôležitou prevenciou je dlhodobý partnerský vzťah a partnerská vernosť. Nechráni však, ak má jeden z partnerov čo i len raz sexuálny styk mimo spoločného vzťahu. Správnym použitím kondómu pri každom sexuálnom styku znížiš riziko prenosu na minimum. Ak ide o náhodný sex s človekom, ktorého sotva poznáš, použitie kondómu by malo byť samozrejmosťou.

Tabuľka – prehľad SPI a ich príznakov

Ochorenie	Príznaky u žien/mužov	Liečba
Bakteriálna vaginóza	Ž: sivastý výtok zapáchajúci rybami M: môžu byť bez príznakov	Antibiotiká, krémy, ktoré sa aplikujú do pošvy. Neliečená infekcia spôsobuje komplikácie s plodnosťou.
Chlamýdia	Ž: výtok z pošvy, bolesť v podbrušku, pri pohlavnom styku M: výtok z penisu, bolesť pri močení	Antibiotiká. Neliečená infekcia spôsobuje neplodnosť.
Cystitída	Ž: nutkavé bolestivé močenie, páchnuci moč, krv v moči M: ochorenie je vzácné	Antibiotická liečba. V menej pokročilom štádiu sa odporúča pitie väčšieho množstva tekutín (2 poháre každú hodinu).
Genitálny herpes	Ž, M: svrbenie genitálií, pluzgiere, bolestivé rany, zvýšená teplota	Neexistuje liečba, na zmiernenie priebehu ochorenia sa používajú protívírusové lieky. V období výsevu je nevyhnutná sexuálna abstinencia.
Ľudský papiloma vírus	Ž, M: mäkké bradavice pri konečníku, penise, pošve, ktoré môžu samy zmiznúť Z: rakovina krčka maternice	Odstránenie bradavíc zmrazením tekutým dusíkom, laserom. Očkovanie dievčat pred začatím sexuálneho života. Preventívne prehliadky.
Kvapavka	Ž: zriedkavá nákaza, výtok z pošvy, bez príznakov M: bolesť pri močení, výtok z penisu	Antibiotiká. Neliečená infekcia spôsobuje neplodnosť.
Nešpecifická uretritída	Ž: výtok z pošvy, bez príznakov M: bolestivé močenie, výtok z penisu	Antibiotiká. Neliečená infekcia spôsobuje vážne zdravotné komplikácie
Zápal vnútorného genitálu	Ž: bolesti brucha, chrbta, citlivosť pri pohlavnom styku, bolestivá menštruácia, horúčka, vracanie M: –	Antibiotiká.
Genitálne vši (filcky)	Ž, M: hmyz v ochlpení, biele lesklé vajčka	Špeciálny insekticíd. Odporúča sa dôkladne vyprať osobnú bielizeň a uteráky.
Syfilis	Ž, M: najprv ranka v mieste nákazy, ktorá po čase zmizne, zárodky v tele sa ďalej rozvíjajú	Antibiotická liečba. Liečiteľný v 1. a na začiatku 2. štádia. Inak má smrteľné následky.
Mykóza	Ž: biely hustý výtok, svrbenie, sčervenanie, bolestivé močenie M: zápal žaluďa	Protiplesňové krémy, pesary. Neodporúča sa používať spodnú bielizeň z umelých vlákien, ale naopak, vzdušné oblečenie.
Trichomoniáza	Ž: spenený žltkastý zapáchajúci výtok z pošvy M: bolesť pri močení, výtok z penisu, bez príznakov	Antibiotiká.
Vaginitída	Ž: podráždenie pošvy, výtok, ako alergická reakcia po použití spermicídnych a kozmetických prípravkov	Protiplesňové alebo antibiotické lieky.

HIV/AIDS

AIDS je infekčná choroba spôsobená vírusom **HIV**, ktorý napáda bunky imunitného systému, oslabuje ho a ľudské telo tak stráca odolnosť – nedokáže sa brániť infekciám. AIDS sa prenáša výmenou telesných tekutín (krvi, vaginálneho sekrétu, ejakulátu) najmä pri nechránenom sexuálnom styku. Po preniknutí vírusu HIV do tela sa nákaza môže, ale aj nemusí prejavíť do 2 – 3 týždňov. Postihnutí môžu mať príznaky bežného ochorenia (bolesti hlavy, vysoké teploty, zdurené uzliny), ktoré sa po pár týždňoch stratia. Nasledujúce obdobie býva bezpríznakové aj niekoľko rokov, čo je najväčšie nebezpečenstvo z hľadiska prenosu, pretože nositeľ vírusu je pre ostatných nákazlivý. Rozvinuté štádium choroby sprevádza výrazný úbytok hmotnosti, zdurené uzliny, potenie, suchý kašeľ, hnačky, plesňové infekcie, nádorové ochorenie. AIDS v tomto poslednom štádiu sa končí smrťou.

Liek, ktorý by celkom zničil vírus v tele, zatiaľ nepoznáme. Existuje však liečba, ktorá skvalitňuje a predlžuje život postihnutých.

Zistenie prítomnosti vírusu v tele

Protilátky proti HIV v tele sa dajú zistiť špeciálnym krvným testom približne 6 týždňov po nakazení. Môže však trvať aj pol roka, kým sa dajú protilátky spoľahlivo dokázať. Hoci je takýto človek už HIV pozitívny a môže infikovať iných, jeho test sa zatiaľ ukazuje ako negatívny. Zvyčajne sa odporúča test o 6 mesiacov zopakovať. Počas celého obdobia testovania je dôležité nevystaviť partnera/ku novej nákaze.

Prenos HIV

1. nechránený sexuálny styk s HIV pozitívnym človekom;
2. krvou (infikovanou injekčnou striekačkou, transfúziou);
3. cez poranenia na koži;
4. z infikovanej matky na dieťa (pri pôrode, dojčení).

Infekcia nehrozí

- pri bežnom spoločenskom styku, ako je podanie ruky, bozkávanie;
- pri spoločnom používaní obytných priestorov, riadu;
- prenosom zo zvierata na človeka, uštipnutím hmyzom.

Infekcia HIV/AIDS sa týka aj teba. Nie je to choroba rizikovo sa správajúcich skupín, ale tých, čo ju podceňujú.

Pre viac informácií pozri časť Užitočné kontakty.

Najspoľahlivejšou ochranou proti HIV/AIDS je sexuálna abstinencia (nemať sexuálny styk). Ak žiješ sexuálnym životom, správne a dôsledné použitie kondómu pri každom sexuálnom styku zníži riziko nakazenia na minimum. Dlhodobý partnerský vzťah a partnerská vernosť znižuje riziko nakazenia.

Pamätaj!

- orálny sex je z hľadiska prenosu HIV riskantný, lebo nákaza hrozí cez drobné a pomerne časté ranky v ústach;
- rovnako v prípade análneho sexu, pri styku ľahko dochádza k trhlinám na sliznici konečníka;
- preto je dôležité sa chrániť.